

SPREČAVANJE PRANJA NOVCA I FINANSIRANJA TERORIZMA

1,50

PREGLED REALIZACIJE PREPORUKA BK

Preporuke:	Prvobitno date u BK:	Značajan napredak	Određeni napredak	Bez napretka
Razviti sistem koji bi omogućio bolju saradnju Uprave, ostalih nadzornih organa i obveznika, sa ciljem boljeg sprovođenja propisa sa akcentom sprečavanje pranja novca i finansiranje terorizma, a ne na opterećivanje obveznika brojnim formalnostima kroz npr. uspostavljanje radne grupe, koja bi se redovno sastajala kako bi pratila primenu propisa uz učešće predstavnika nadležnih organa.	2009		√	
Napraviti analizu novih izmena propisa u ovoj oblasti i predložiti sastanak sa Vladom RS radi unapređenja zakonskog okvira.	2020			√
Usvojiti inicijative strukovnih udruženja za izuzimanje određenih poslovnih odnosa iz obaveza propisanih Zakonom (npr. riziko osiguranje).	2019			√
Nastaviti sa organizovanjem adekvatnih seminara i radionica u cilju sprovođenja odgovarajućih obuka za lica na koje se Zakon primenjuje, sa ciljem povećanja efikasnosti njegove primene	2011		√	

STANJE

Tokom završne faze pripreme Bele knjige, Narodna skupština RS je usvojila Zakon o izmenama i dopunama Zakona o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorizma ("Sl. glasnik RS", br. 113/2017, 91/2019, 153/2020 i 92/2023) sa ciljem uvođenja novog obveznika - Centralni registar, depo i kliring hartija od vrednosti, kako bi se sistem dalje unapredio i obezbedio efikasan nadzor nad primenom Zakona od strane Komisije za hartije od vrednosti.

Prethodne izmene su usvojene 2020. godine pre svega radi usklađivanja sa Zakonom o digitalnoj imovini ("Službeni glasnik Republike Srbije", br. 153/2020) kao i radi potpunog usklađivanja sa Preporukom 15 FATF i u velikoj meri sa tzv. Petom direktivom (EU).

Sa druge strane, 12.maja 2022. godine Komisija za hartije od vrednosti je donela Smernice za procenu rizika od pranja novca i finansiranja terorizma i primenu zakona o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorizma za obveznike u nadležnosti komisije za hartije od vrednosti čiji je cilj da uputi obveznike kako da sprovedu opštu procenu rizika od pranja novca i finansiranja terorizma u odnosu na svoje poslovanje, kao i da sprovedu analizu i procenu rizika na pojedinačnom slučaju - tj. na nivou lica sa kojim se uspostavlja poslovni odnos.

Dodatno, Uprava za sprečavanje pranja novca je 28.decembra 2022. godine donela Preporuke za prijavljivanje sumnjivih aktivnosti koje imaju za cilj da obveznicima olakšaju identifikovanje, obradu, eventualno sprečavanje izvršenja i prijavu onih aktivnosti i lica za koje postoji sumnja da su povezani sa pranjem novca ili finansiranjem terorizma.

Osim toga, direktor Uprave za sprečavanje pranja novca je 30.juna 2022. doneo Indikatore za prepoznavanje sumnje da se radi o pranju novca ili finansiranju terorizma za računovođe, dok je guverner Narodne banke Srbije 14.juna 2023. godine doneo Listu indikatora za prepoznavanje osnova sumnje da se radi o pranju novca ili finansiranju terorizma kod pružalaca usluga povezanih sa virtuelnim valutama.

Dalje, Uprava za sprečavanje pranja novca je počevši od 01.januara 2023. godine omogućila obveznicima da svoje obaveze iz čl. 47 Zakona o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorizma ispunjavaju elektronskim putem, preko veb aplikacije TMIS.

U cilju poboljšanja međunarodne saradnje u borbi protiv pranja novca, 02.februara 2023. godine predstavnici Uprave za sprečavanje pranja novca i predstavnici Finansijsko-obaveštajne službe Ujedinjenih Arapskih Emirata potpisali su Sporazum o međusobnoj saradnji između ove dve institucije u ovoj oblasti.

POBOLJŠANJA

Republika Srbija se od oktobra 2022. smatra državom sa srednjim stepenom rizika od pranja novca i finansiranja terorizma, što je znatni napredak u odnosu na prethodne godine kada je spadala u države sa višim stepenom rizika. Naime, Internacionalni centar za povraćaj imovine u okviru Bazel instituta za dobro upravljanje (Basel AML Index) je rangirao Republiku Srbiju na 78. mestu na listi država sa najvećim stepenom rizika, što je znatno poboljšanje u odnosu na rangiranje prethodne godine kada je Republika Srbija bila na 46. mestu.

Izmenjeni Zakon koji je na snazi, ali i ostali doneti propisi, su gotovo u potpunosti usaglašeni sa relevantnim direktivama EU i međunarodnim standardima i konvencijama u ovoj oblasti, što je od posebnog značaja za strane investitore.

Savet stranih investitora podržava inicijativu da se nastavi sa unapređenjem zakonskog okvira, ali i sa intenzivnim praćenjem primene svih donetih propisa kao i sa saradnjom sa svim nadležnim državnim organima uz nadu da će i ova nova zakonska rešenja doneti preko potrebnu pravnu sigurnost, uzimajući u obzir specifičnosti pravnog okvira.

Na kraju, u prethodnih godinu dana, državni organi su bili aktivni u održavanju nekoliko radionica i seminara namenjenih kako obveznicima tako i članovima nadzornih organa i pravosuđa na temu kako unapređenja kapaciteta nadzornih organa u ispunjavanju njihovih obaveza i nadzoru zasnovanom na rizicima, tako i prijavi sumnjivih transakcija i primeni zakona o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorizma.

PREOSTALI PROBLEMI

Iako se usvajanje novih propisa vrši bez dovoljno otvorene javne rasprave, Savet stranih investitora naglašava da je neophodno da se ostvari dobra saradnja između svih nadležnih državnih organa i investitora, kompanija, strukovnih udruženja i poslovnih organizacija, kako bi primena Zakona bila uspešna.

Primena Zakona, pre svega, zavisi od aktivnosti Uprave i ostalih nadležnih organa. Standardi i pravila ustanovljeni u zemljama EU u velikoj meri su prihvaćeni i inkorporirani u novi tekst Zakona i sledeći korak bi bio pronalaženje mehanizama za njihovu primenu u saradnji sa privrednicima.

I pored relativne usaglašenosti zakonodavstva sa pravilima EU, potrebno je izvršiti još izmena zakona i propisa i to na osnovu izveštaja Komiteta Saveta Evrope MONEYVAL koji je objavljen u decembru 2021. godine, a radi potpunog usaglašavanja sa evropskim standardima.

Problemi koji preostaju jesu postojanje nekoliko nadzornih organa sa neretko različitim stavovima u smislu primene propisa, nepreciznost pojedinih zakonskih rešenja, zakonska rešenja koja su ponekad i stroža od zahteva relevantnih stranih i EU propisa, ali i od propisa zemalja u okruženju – kao na primer obavezno licenciranje ovlašćenih lica i njihovih zamenika i obaveza pribavljanja izvoda iz registra za sve kompanije u vlasničkom lancu klijenta, česti i nejasni zahtevi nadzornih organa za dodatnim informacijama na koje obveznici troše značajno vreme i ljudske resurse, kao i tendenciju da se nadzorni organi ne bave suštinskim pitanjima važnim za sprečavanje pranja novca i finansiranja terorizma već kažnjavanjem obveznika za pojedine formalne propuste.

PREPORUKE SAVETA

- Razviti sistem koji bi omogućio bolju saradnju Uprave, ostalih nadzornih organa i obveznika, sa ciljem boljeg sprovođenja propisa sa akcentom sprečavanje pranja novca i finansiranje terorizma, a ne na opterećivanje obveznika brojnim formalnostima kroz npr. uspostavljanje radne grupe, koja bi se redovno sastajala kako bi pratila primenu propisa uz učešće predstavnika nadležnih organa.
- Napraviti analizu novih suštinskih izmena propisa u ovoj oblasti i predložiti sastanak sa Vladom RS radi unapređenja zakonskog okvira.
- Nastaviti sa radom na usaglašavanju domaćih propisa i zakona sa evropskim standardima i zahtevima.

- Usvojiti inicijative strukovnih udruženja za izuzimanje određenih poslovnih odnosa iz obaveza propisanih Zakonom (npr. riziko osiguranje).
- Nastaviti sa organizovanjem adekvatnih seminara i radionica u cilju sprovođenja odgovarajućih obuka za lica na koje se Zakon primenjuje, sa ciljem povećanja efikasnosti njegove primene.